Een impact multiplier realiseren
met subsidies en donaties in circulair geld

Het doel van deze uitwerking is om – door het sturen op geldcirculatie - het geheel van de nieuwe economie te versterken en meer tot een gezamenlijke kracht te maken. Het is een belangrijk onderdeel van de noodzakelijke economische systeemverandering. Het is ontstaan vanuit een breed samenwerkingsverband van mensen, bedrijven, organisaties en netwerken. Het (KIN) Klimaatonderzoek Initiatief Nederland, regieorgaan van NWO) is als facilitator/aanjager betrokken.



Meer impact met hetzelfde geld

Wanneer subsidies/donaties verstrekt worden zonder bewust te sturen op de geldcirculatie in de keten, komt het geld binnen één of enkele transacties toch weer terecht in fossiele brandstoffen, dumpproducten, speculatie of andere schadelijke zaken. Met het geld wordt dus onbedoeld 'de oude economie gespekt'. Het hierna beschreven instrument voorkomt dit.

Voor fondsen, subsidieverstrekkers en iedereen die geld investeert om duurzame impact te stimuleren, is dit instrument een unieke kans om **met hetzelfde geld veel meer impact te realiseren.** Tegelijk is het van grote waarde voor alle bedrijven, initiatieven én particulieren die zich inzetten voor een veerkrachtige en toekomstbestendige samenleving om onderling te verbinden en samen meer (economische) kracht te ontwikkelen.

Het instrument, genaamd impact multiplier, maakt gebruik van het principe van circulair geld. Circulair geld gaat over het bewust sturen op de geldcirculatie: het geld blijft langdurig rondgaan binnen de waardengedreven economie. Als dat op voldoende grote schaal wordt opgezet, voortbouwend op de praktijken die al bestaan, dan levert het een belangrijke stimulerende bijdrage aan het ontstaan van een **veerkrachtige, regeneratieve samenleving.**

Doneren met gewone euro's betekent dat het geld binnen enkele transacties toch weer terechtkomt in fossiele brandstoffen, dumpproducten of speculatie. Circulair geld voorkomt dit!

Uitgangspunten

- Voedsel behoort tot de essentiële behoeften (naast o.a. ook water, energie en zorg, welke ook goed passen in het onderstaande).
- Er zijn al veel (boeren)bedrijven en initiatieven die (streven naar) voedsel produceren op een verantwoorde manier die bijdraagt aan ecosysteemherstel.
- Deze bedrijven en initiatieven lopen er tegenaan dat het moeilijk is om voldoende markt op te bouwen, doordat de consument/afnemer (te) vaak kiest voor gemak, lage prijzen en ingesleten gewoontes als het gaat om de inkoop van voedsel.
- Illustratief is daarbij dat de biologische sector het vergroten van de markt als een speerpunt heeft benoemd om de ambities van de rijksoverheid te realiseren dat in 2030 15% van de landbouwgrond voor biologische landbouw gebruikt wordt.
- Ook zijn er andere uitdagingen voor verantwoord verbouwd voedsel, zoals het ontbreken van voldoende regionale bedrijven/capaciteit om de oogsten van voedselbossen houdbaar te maken door de seizoenen heen.
- In een toekomstige veerkrachtige en regeneratieve samenleving is een centrale rol weggelegd voor samen-voorzienende gemeenschappen, inclusief de (lokale) ondernemingen die daarbij horen.
- Allerlei soorten ontwikkelingen zijn daarbij nodig, die vaak onderling samenhangen. Zie hiervoor het framework onderaan dit document (Nate Hagens, Framework for Action, 2026).
- Fondsen, subsidieverleners en andere geldverstrekkers investeren al veel in deze noodzakelijke ontwikkelingen. Vermoedelijk zal dat nog meer worden wanneer de noodzaak steeds zichtbaarder en voelbaarder wordt.
- Circulair geld is een instrument om in dit geheel een krachtige onderlinge samenhang én impact multiplier aan te brengen.
- Circulair geld ofwel circulaire euro's zijn te zien als gewone euro's, maar met een speciaal kenmerk: er wordt doelgericht gestuurd op de geldcirculatie. Anders gezegd: circulaire euro's gaan zo lang mogelijk rond binnen een netwerk van gelijkgestemden.
- Oók belangrijk: bij donaties met gewone euro's gaat het geld binnen één of enkele transacties onbedoeld toch naar zaken die een duurzame toekomst juist verder weg brengen, zoals fossiel, veel te goedkope producten of speculatie. Onbedoeld zijn we dan toch de oude economie aan het 'spekken'.
- Elkaar betalen in circulaire euro's verloopt via een daartoe opgezet platform. Deelnemers met een gezamenlijk hoger doel maken op dat platform een account aan.

Via het account maakt ieder een eigen profiel aan. Het account is tevens als onderlinge betaalrekening in circulair geld te gebruiken.

- Circulair geld past binnen wettelijke en juridische kaders, uiteraard op voorwaarde dat de governance goed geregeld is. Juridisch gezien is het ruilhandel tussen leden van een coöperatie via *mutual credit.*
- Voor de belasting werkt circulair geld hetzelfde als gewone euro's[1]. Dat is in het gebruiksgemak een groot voordeel, want in de boekhouding en jaarrekening wordt het gewoon als euro's verwerkt.
- In Nederland (en ook daarbuiten) is circulair geld al bestaande praktijk. Tegelijk heeft het nog veel meer potentie wanneer het doelgericht ingezet wordt als instrument voor het ondersteunen van regeneratieve, veerkrachtige gemeenschappen.
- Om de *impact multiplier* goed te laten werken, is voldoende schaalgrootte nodig. Met name deelname van voldoende bedrijven in de duurzame foodsector (en eventueel duurzaam opgewekte energie) is essentieel. Maar ook deelname van andere sectoren én van particulieren is belangrijk. Een landelijke schaal, met (bio-)regionale kringen, werkt het best. Internationale connecties kunnen in een volgende fase gemaakt worden.

Zonder gerichte sturing op geldcirculatie:



Met gerichte sturing op geldcirculatie (circulair geld):

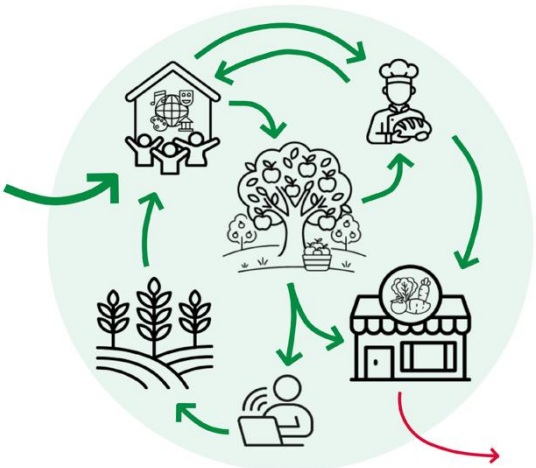

Hoe werkt het: een voorbeeld

Stel Fonds A gaat een financiële bijdrage geven aan bedrijf X, dat gereedschappen produceert die voorzien in behoeften van voedselbossen om op duurzame wijze voedsel te

[1] Wel is het interessant om (op termijn), gekoppeld aan wat we hier beschrijven, een pilot te doen met vrije experimenteerruimte waarbij belastingen anders opgezet worden: geen of minder belasting op arbeid en juist meer op wat schadelijk is.

verbouwen. Het gaat om een donatie (een renteloze lening bijvoorbeeld kan ook) van 500.000,-[2]. Bedrijf X heeft in totaal een jaaromzet van 10 miljoen. Het project heeft een looptijd van drie jaar.

Met de bijdrage van Fonds A kan het bedrijf een nieuwe innovatie realiseren, waar uiteenlopende kosten mee gepaard gaan. Fonds A en Bedrijf X spreken af dat van de totale donatie van 500.000,- er 300.000,- in circulair geld overgemaakt zal worden. Om tot die afspraak te komen heeft Bedrijf X eerst een inventarisatie gemaakt, met behulp van het platform dat daarvoor is, welke kosten in circulair geld betaald kunnen worden. En eventueel heeft Bedrijf X ook (beoogde) leveranciers alvast aangeraden een circulaire rekening te openen om zo mee te kunnen profiteren van de subsidie die eraan komt van Fonds A (en trouwens ook van andere geldstromen die het netwerk in komen). Deze leveranciers dienen daartoe wel aan een aantal voorwaarden te voldoen, net als alle deelnemers, om te waarborgen dat het een netwerk is en blijft van deelnemers die passen bij de nieuwe waardengedreven economie.
Bedrijf X ontvangt de donatie en het project gaat van start. Met de 3 ton gedurende drie jaar aan circulair geld, bekostigt het bedrijf onder andere:

- inkoop van materialen
- de uren van een ingenieur die expertise levert
- accountantskosten
- een deel van het salaris van de DGA van Bedrijf X

De overige 2 ton gebruikt het bedrijf voor kosten die op dat moment nog niet mogelijk zijn in circulair geld.

Gedurende de looptijd krijgen diverse bedrijven (materialenleverancier, accountantskantoor) hun facturen betaald in circulair geld. Ook de ingenieur en de DGA van Bedrijf X (we noemen haar Nora) ontvangen circulair geld. Laten we eerst volgen wat Nora met het circulaire geld doet. Ze ontvangt het als deel van haar salaris, dus op een particuliere rekening voor circulair geld. In de loop van de drie jaar gebruikt zij het circulaire geld onder andere voor de aanschaf van een nieuwe fiets en meubels, de energierekening van een lokale energiecoöperatie, diverse etentjes bij aangesloten restaurants en steeds vaker ook voor de reguliere boodschappen. Vooral dat laatste is even wennen, want haar patroon was om na een drukke werkdag even snel naar de supermarkt in de wijk te gaan. Maar doordat ze circulair geld heeft, heeft ze een extra motivatie om zich erin te verdiepen wat voor haar makkelijke manieren zijn om bij de deelnemende aanbieders in te kopen. Zo komt ze erachter dat er langs de route naar haar werk een boerderij is waar ze met circulair geld kan betalen. Bovendien blijkt Odin een bezorgservice te hebben, die haar het gemak biedt dat ze graag heeft. Als kers op de taart heeft ze in het derde jaar - enthousiast geworden door de verbinding die het circulaire geld oplevert – een heerlijke gezinsvakantie in eigen land gehouden in een streek waar de camping, bijna alle maaltijden en veel uitstapjes in circulair geld betaald kunnen worden.

Zo vergaat het Nora bij het uitgeven van circulair geld. Ook degenen die zij met circulair geld betaalt, zullen het weer uitgeven bij de deelnemers aan de beweging. Gunstig is dan vooral

[2] Het kunnen uiteraard ook andere bedragen zijn. Hoe groter het netwerk wordt, hoe groter de bedragen kunnen zijn.

als er veel aanbod van voedsel en duurzaam opgewekte energie in het netwerk is, want dat biedt iedereen kansen om het circulaire geld uit te geven.

Over de ingenieur is een vergelijkbaar verhaal te vertellen, hoewel iedereen natuurlijk eigen keuzes maakt.

En hoe werkt het in de zakelijke context, dus voor de bedrijven die in circulair geld betaald worden: de materialenleverancier en het accountantskantoor? Bij hen komt het circulaire geld op de zakelijke circulair geld-rekening binnen. Het accountantskantoor zet het in om een groot relatie-event te organiseren op een congreslocatie die circulair geld accepteert. Zo hebben ze gelijk een mooi verhaal te vertellen daar. De materialenleverancier maakt de keuze om het circulaire geld, naast enkele zakelijke uitgaven zoals voor koffie op de werkplek, naar hun personeelsleden door te laten stromen: de eindejaarsbonus keren ze dit jaar niet uit in gewone euro's maar in circulaire euro's. Ze kleden dat aan met een inspirerende brochure (betaald met circulair geld) met daarin uitleg over de positieve impact die ze zo samen maken, de verbindingen in de keten die door het circulaire geld zijn ontstaan en volop inspiratie en tips over allerlei bestedingsmogelijkheden voor de medewerkers.

Doordat het circulaire geld rond stroomt in het netwerk, hebben alle deelnemers voordeel. De markt voor (o.a.) het verantwoord geproduceerde voedsel wordt groter. Bovendien wordt het geheel van de nieuwe economie hierdoor versterkt, wat extra ruimte geeft voor verdere verduurzaming.



Wat zien we hier gebeuren?

- Het circulaire geld geeft voldoende keuzevrijheid om het uit te geven en tegelijk wordt er gestuurd op duurzame geldcirculatie in de keten (of eigenlijk: kringloop).
- **Waar met gewone euro's er hooguit wat invloed is op de primaire leveranciers waar de subsidieontvanger het geld uitgeeft, is er bij circulair geld langdurige invloed op de geldstroom.**
- De donatie van in dit geval 300.000,- in circulair geld, kan zo al gauw het veelvoudige aan omzet realiseren voor de gezamenlijke deelnemers in het netwerk. De praktijk laat zien dat een geldcirculatie (in de zin van aantal keren dat het wordt uitgegeven binnen het netwerk) van 4 á 5 keer op jaarbasis vaak wel bereikt wordt. Die ene donatie kan dus al gauw zo'n 1,2 miljoen aan duurzame omzet opleveren. Met gewone euro's is dat een stuk minder. Er zijn in de wereld zelfs voorbeelden van circulair geld met geldcirculatie tot wel 9 keer op jaarbasis.
- Dit betekent wel dat je als ontvanger (in de kringloop) wat beperkingen hebt in de bestedingsmogelijkheden. Daar staat echter tegenover dat je weet het geld tussen gelijkgestemden blijft circuleren en dat alle deelnemers een zeer concrete aanleiding hebben om bij elkaar in te kopen. **Dus het geld komt ook weer makkelijker bij jezelf**

terug. Bovendien schept het een band en draagt het bij aan het samen bouwen aan een duurzame toekomst.

- Het is dus zeker geen rare gedachte om als fonds/geldverstrekker wat voorwaarden te stellen aan de uitgaven die in de keten (kringloop) gedaan worden met het gedoneerde geld. Zeker vanuit het besef dat wanneer de donatie in gewone euro's gedaan wordt, het omgekeerde gebeurt. **Gewone euro's komen namelijk gemiddeld na twee á drie transacties**[3] **terecht in zaken die een duurzame en rechtvaardige toekomst juist tegenwerken, zoals fossiele brandstoffen, dumpproducten uit het buitenland en speculatie.** Anders gezegd: de donatie die bedoeld was voor duurzame impact, is dan onbedoeld toch de oude economie aan het 'spekken'.
- Het bovenstaande werkt goed voor deelnemers met een intrinsieke motivatie om te bouwen aan een veerkrachtige en regeneratieve samenleving. Zij zullen ervaren dat dit bij hen past en de nieuwe verbindingen die erdoor ontstaan zijn welkom. Bovendien: wie graag een subsidie of donatie ontvangt (of wie graag zijn diensten/producten verkoopt aan een ontvanger van een subsidie/donatie), zal begrijpen dat er wat voorwaarden kunnen zijn waar het geld naartoe mag stromen.
- **Tegelijk is voldoende schaalgrootte belangrijk.** Want mensen en bedrijven met intrinsieke motivatie, zo merken we nu ook in de praktijk, zijn best bereid wat extra moeite te doen, maar het mag niet al te ingewikkeld zijn om voldoende bestedingsmogelijkheden te vinden. Voedsel is mede om die reden een heel belangrijk onderdeel van de op te bouwen beweging. Ook duurzaam opgewekte energie en andere zaken die mensen en bedrijven regulier nodig hebben, zijn erg waardevol om een goede basis mee te leggen. Het mooie is dat dat niet alleen een goede basis legt voor de bestedingsmogelijkheden van het circulaire geld, het is tegelijk (en veel belangrijker!) het noodzakelijke fundament voor de veerkrachtige en regeneratieve gemeenschappen waar het om te doen is.
- Om die schaalgrootte te realiseren, helpt het enorm (is het zelfs een voorwaarde) dat er een grote groep fondsen en subsidieverstrekkers aanhaakt die waar passend hun donaties/subsidies op deze manier gaan uitkeren (aan de projecten die ze op basis van hun eigen criteria selecteren uiteraard).
- Door op deze manier samen te werken, ontstaat er *regeneratief geld*. Het biedt tegenwicht tegen de oneerlijke concurrentie die duurzame bedrijven ondervinden in de nu nog dominante markt, waar de meeste bedrijven klimaatkosten en andere kosten externaliseren.
- Tot slot vergroot hiermee de kans dat leningen terugbetaald kunnen worden. Want natuurlijk is het ook voor bedrijf X gunstig dat het circulaire geld langdurig binnen het netwerk circuleert. Het leidt tot meer vraag naar de producten van bedrijf X. Dat betekent onder andere dat het bedrag dat bedrijf X ontvangen heeft van Fonds A, dan makkelijker terugbetaald kan worden (in het geval het als lening verstrekt was).

Wat zijn de voordelen?

♣ Voor fondsen en andere geldverstrekkers biedt dit een krachtige impact multiplier door sturing op de geldcirculatie in de keten/kringloop.

[3] Het zou interessant zijn om dit te onderzoeken (onder andere). Er is wel iets over bekend maar meer inzicht zou heel waardevol zijn.

- ♣ Het voorkomt dat subsidies en fondsen onbedoeld de oude economie spekken (zie hierboven).
- ♣ In samenhang daarmee helpt het de markt vergroten voor duurzaam en verantwoord geproduceerd voedsel, één van de belangrijkste uitdagingen van die sector.
- ♣ Voor alle waardengedreven deelnemers geeft dit kans op extra omzet.
- ♣ Het vergroot daarmee ook de kans dat de bedrijven/projecten waar de fondsen in investeren, daadwerkelijk een gezond verdienmodel opbouwen.
- ♣ Het circulaire geld **creëert verbindingen binnen en tussen gemeenschappen** en maakt beleefbaar dat we al met velen zijn die samen bouwen aan een goede toekomst voor al het leven.
- ♣ Wat we terug horen van mensen die nu al meedoen aan het circulaire geld, is dat ze er veel verbinding door ervaren. Terwijl betalen met gewone euro's juist afstand en anonimiteit creëert.
- ♣ De op regeneratie gerichte gemeenschappen die op deze manier ondersteund worden, worden hiermee ook op een andere manier veerkrachtiger: ze hebben eigen onderlinge betaalrekeningen, beheerd vanuit een coöperatie waar zij als leden samen over gaan, en zijn daardoor minder afhankelijk geworden van de financiële sector (waarvan bekend is dat deze te dominant geworden is en bovendien zeer instabiel is). (Zie ook het onderdeel 'Local Exchange' in het framework hieronder)
- ♣ Een vervolgstap kan zijn om **coöperatieve, renteloze kredieten** in circulair geld te verstrekken. Dan is nog veel meer positieve impact te behalen. (Bedenk daarbij ook dat rente in combinatie met speculatie een sterke aanjager is van de groeidwang waar onze huidige economie mee kampt.)

Wat zijn de uitdagingen? En hoe ermee om te gaan?

- Onbekend maakt onbemind. Met United Economy merken we dat de onbekendheid wellicht de grootste drempel is waar we mee te maken hebben.
  Via een professionele vraaggerichte campagne, die tegelijk waardevolle inhoud oplevert, kunnen we hier een flinke slag in maken.
- Mensen en bedrijven vinden het spannend om aan de slag te gaan met een ander soort geld. Vaak is er de verwachting dat het ingewikkeld zal zijn en dat er risico's aan vast zitten.
  Voor deze doelgroep met een intrinsieke motivatie en in combinatie met goede uitleg, voorbeelden, actieve ondersteuning en meer, valt die drempel te overbruggen. Zo leert ook de praktijk. Wat natuurlijk daarnaast zeer helpt om het aantrekkelijk te maken, is dat er via fondsen substantiële geldstromen het netwerk in zullen komen.
- Een uitdaging is ook dat er kosten aan verbonden zijn om het netwerk van circulair geld goed te ondersteunen en uit te breiden.
  Binnen United Economy lossen we dat nu op via betaalde lidmaatschappen en veel vrijwillige inzet. Dat werkt redelijk, maar beter zou zijn om een meer divers inkomstenmodel op te zetten om de kosten te dekken.
- Een belangrijk punt is ook hoe je het begin maakt. Het is een kip-ei verhaal. Want met te weinig bestedingsmogelijkheden in het netwerk, is het voor velen niet aantrekkelijk genoeg om mee te doen. En er moeten juist veel deelnemers aansluiten om de bestedingsmogelijkheden uit te breiden. Ook zullen fondsen pas volop mee willen doen, als ze zien dat het al een uitgebreid en goed werkend netwerk is en de projecten/initiatieven die zij *funden* er zelf om vragen.

Wat daarbij helpt is het volgende: Ten eerste is er al een goed begin met het huidige United Economy netwerk (er zijn diverse mogelijkheden hoe daar precies op aan te sluiten). Ten tweede kunnen we, wanneer we de stap gaan zetten zoals hierboven beschreven, eerst een pilot doen. Waarbij we die pilot gebruiken als aanleiding om op grote schaal doelgroepbedrijven, in het bijzonder (maar zeker niet uitsluitend) uit de foodsector, uit te nodigen alvast een voorinschrijving te doen. Omdat na de pilot er veel meer op gang zal komen. Tegelijk kan de pilot gebruikt worden als aanleiding om meer fondsen te benaderen[4] en hen betrekken in een Community of Practice. Om zo samen van de pilot te leren, erover mee te denken en op het juiste moment ook met deze werkwijze aan de slag te gaan.

- Als we kiezen om te werken met de software van Social Trade Organisation (STRO) - vermoedelijk een logische keuze; met United Economy werken we daarmee - dan zijn er nog wel wat verbeteringen noodzakelijk op het gebied van gebruiksvriendelijkheid en look & feel.
  Het opzetten van een userpanel, dat actief de ervaringen van gebruikers ophaalt en deze afstemt met STRO, is een mogelijke oplossing. Ook is er wat geld nodig voor extra ICT-capaciteit indien het om ingrijpende aanpassingen gaat.

Een toelichting over de 'escape' die het netwerk nodig heeft

Het netwerk heeft ook een 'escape' nodig waar het circulaire geld naar toe kan. Hoe groter en diverser het netwerk wordt, hoe minder vaak het nodig zal zijn om van die escape gebruik te maken. Maar om het netwerk met circulair geld te laten ontwikkelen, is de escape wel belangrijk. (En met United Economy hebben we dat al operationeel.)

De escape houdt in dat de deelnemers waar het meeste circulaire geld binnenkomt, omdat de andere deelnemers vaak en veel bij die bedrijven inkopen, de mogelijkheid moeten hebben om een eventueel surplus aan circulair geld kwijt te kunnen en er gewone euro's voor te ontvangen. Want er zullen altijd een paar bedrijven zijn waar het circulaire geld sneller naar binnen stroomt dan ze in staat zijn het uit te geven. Om juist die bedrijven er wel bij te houden, is een dergelijke escape essentieel. Die escape is er ook gewoon, doordat al het circulaire geld in omloop gedekt is. Daarvoor is een dekkingsrekening bij een onafhankelijke stichting, die erop toeziet dat de ingebrachte gewone euro's uitsluitend voor het genoemde doel wordt aangewend.

Veel gestelde vragen (door fondsen)

- Kun je als fonds ervoor kiezen er pas aan mee te doen, wanneer projecten daarom vragen?
  Zeker, het is vaak de meest logische manier.

- Is het als fonds dan nodig om een betaalrekening op het platform aan te houden?
  Dat kan, maar is niet nodig. Wat ook goed werkt is om met projecten die een subsidie ontvangen afspraken te maken welk deel van de subsidie het project zelf via de circulaire betaalrekening zal laten lopen. Dan kan er via een gewone betaalrekening aan het project overgemaakt worden.

[4] Ik (Heidi) zie daar onder andere een rol voor mijzelf.

Het langere termijn perspectief

Het bovenstaande is een uitwerking hoe de impact multiplier (veel) meer positieve impact realiseert met subsidies en donaties. Dat is een eerste en belangrijke stap van het Nieuwe Economie Ontwikkelprogramma. Deze eerste stap creëert – door het langdurig circulerend houden van geld - direct veel waarde voor de vernieuwingsbeweging/ nieuwe economie.

Ook ontstaan er daardoor zeer interessante kansen voor de iets langere termijn. Het zorgt ervoor dat allerlei (bestaande en nieuwe) economische verbindingen herkenbaar en identificeerbaar worden binnen de waardengedreven economie. Het maakt letterlijk de nieuwe economie zichtbaar en adresseerbaar. Dat creëert voor de deelnemers de kans om het eigenaarschap over deze nieuwe economie te claimen, deze samen te laden met doelen, waarden en verhalen en samen keuzes te maken over de concrete inrichting van deze economie. Daar gaat de vervolgfase van het Nieuwe Economie Ontwikkelprogramma over. Lees hier meer.

Community of Practice voor fondsen

Een eerste concrete stap om bovenstaande dichterbij te brengen, is om een Community of Practice (CoP) op te zetten van een aantal fondsen en impact-investeerders die over dit onderwerp willen leren van elkaar én van de praktijk. Als het lukt om met het KIN een eerste pilot op te zetten, dan kan die praktijkervaring centraal staan in de CoP.

We gaan graag in gesprek met fondsen en impact-investeerders die geïnteresseerd zijn in deze aanpak.

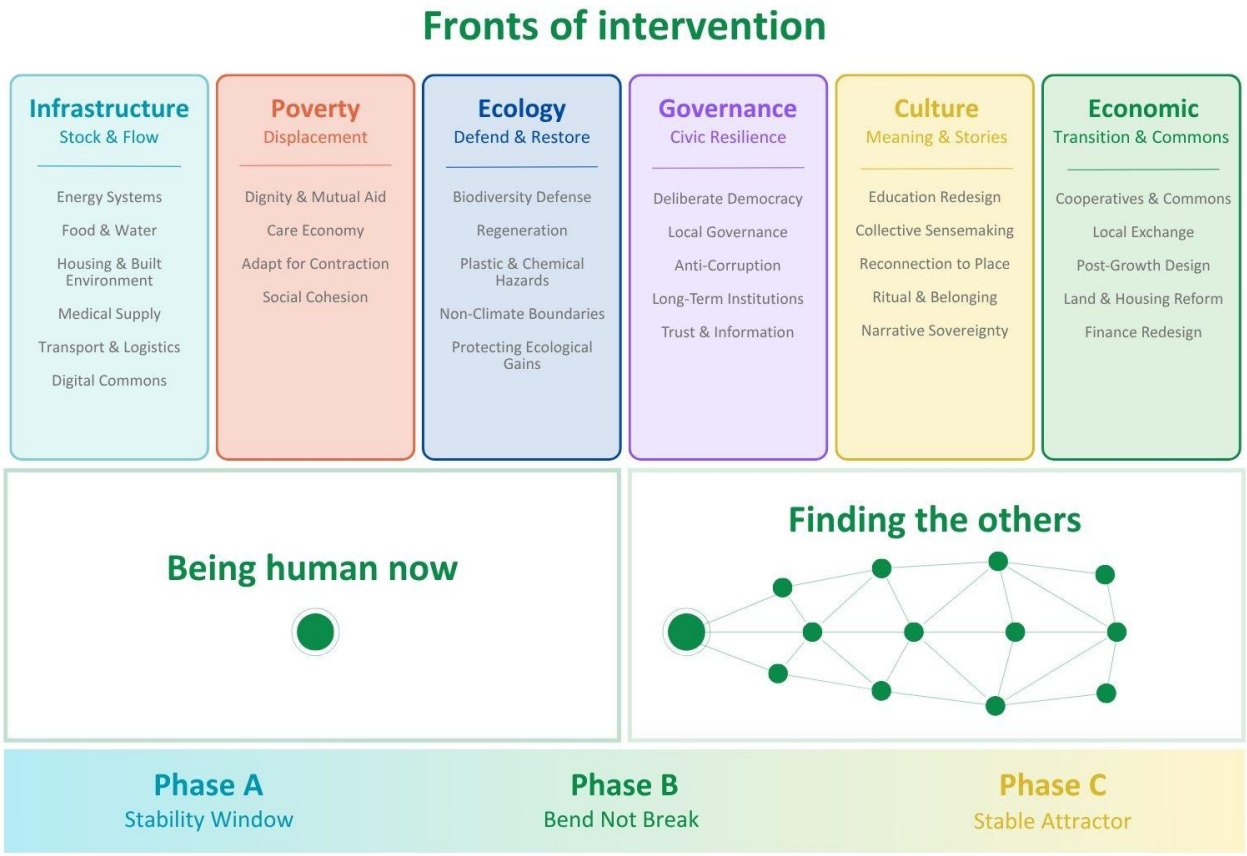

Afgeleid van het framework van Nate Hagens, The Great Simplification, 2026

Door: Heidi Leenaarts

Datum eerste opzet: 14 mei 2026
Versiedatum: 7 november 2026
Actuele informatie: https://www.unitedeconomy.nl/impact-multiplier/